

ปอยลู่ไพ:สายใยวัฒนธรรมไทยกุลาอีสาน

Poyloopai :The Networking of Thai-Kula Culture in Esan

สุรีย์ฉาย สุคันธรัต

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง ปอยลู่ไพ : สายใยวัฒนธรรมไทยกุลาอีสาน มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อสืบสานประเพณีปอยลู่ไพ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 2. เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดงานประเพณีปอยลู่ไพ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีแบบมีส่วนร่วม 3. เพื่อพัฒนาสื่อสารสนเทศประเพณีปอยลู่ไพ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการศึกษาพบว่า บุญบั้งไฟของชาวไทยอีสาน และปอยลู่ไพของชาวปะโอในเมียนมาร์ที่แสดงถึงสายใยแห่งวัฒนธรรมร่วมกันได้ภูมิปัญญาหรือความรู้เชิงพุทธเศรษฐกิจ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ตองสู (ปะโอ) หรือในนามชาวไทยกุลาที่มีความพยายามอนุรักษ์ไว้เคียงคู่กับวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชาวปะโอในเมียนมาร์ ด้วยบุญฮีต 12 ครอง 14 ที่น้อมนำหลักพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นกัน ทำให้ชาวบ้านโนนใหญ่ยังเป็นหมู่บ้านที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ได้ทราบรูปแบบของการจัดงานที่มีทุนทางวัฒนธรรมเดิมมาประยุกต์ใช้แล้วสามารถสืบสานวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างดี และเพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไปควรได้จัดทำสื่อสารสนเทศทั้งในสังคมออนไลน์ (Social network) ต่างๆ อาทิเช่น เฟสบุ๊ค (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เว็บไซต์ (Website) บุญบั้งไฟของชาวไทยอีสาน และปอยลู่ไพของชาวปะโอในเมียนมาร์ที่แสดงถึงสายใยแห่งวัฒนธรรมร่วมกันได้

คำสำคัญ : ปอยลู่ไพ, บุญบั้งไฟ, ไทยกุลา, สายใยวัฒนธรรม, สื่อสารสนเทศ

บทนำ

ประเพณีบุญบั้งไฟ นับได้ว่าเป็นประเพณีที่สำคัญในฮีตสิบสองที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอีสานมาช้านานและมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์จวบจนปัจจุบัน เป็นพิธีของการทำบุญขอฝน จากเทพเจ้าบนฟ้า คือพญาแถน ดังนั้น การจัดงานบุญบั้งไฟจึงเป็นเครื่องบ่งชี้กาลเวลาแห่งการริเริ่มทำไร่ทำนา ลักษณะและรูปแบบการจัดงานบุญบั้งไฟในภาคอีสานนั้นจะมีลักษณะที่คล้ายๆ กัน แต่จะต่างกันตรงที่ระยะเวลาและความยิ่งใหญ่ของการจัดงาน จังหวัดอุบลราชธานีก็เป็นอีกจังหวัดที่มีการจัดงานบุญบั้งไฟกันทั่วทุกพื้นที่ แต่ที่น่าอัศจรรย์ใจคือในบางชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานีมีประเพณีบุญบั้งไฟ

เช่นกัน หากแต่ชาวบ้านชุมชนนี้ส่วนหนึ่งเรียกประเพณีบุญบั้งไฟว่า “บอยลู่ไฟ” ซึ่งเป็นคำเรียกในภาษาของชาวปะโอหรือชาวตองสู ที่เดินทางค้าแร่มาจากพม่าในอดีตกาลในนามพ่อค้าชาวกุลา ได้มาสมัครบวชหลวงหลักปักฐานกับสาวไทยพื้นถิ่นบ้านโนนใหญ่ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ตั้งตนอยู่ในศีลธรรม จึงนำเอาศิลปวัฒนธรรมจากพม่ามาสร้างวัดทุ่งสว่างอารมณ์ ตามแบบศิลปวัฒนธรรมของตนตั้งทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของอัลเฟรด โครเบอ์ ที่ได้กล่าวว่า คนที่มีเศรษฐกิจดีจึงมีโอกาสนำวัฒนธรรมติดตัวไปสร้างสรรค์กับวัฒนธรรมอื่นได้ (สุริย์ฉาย สุคันธรัต .2558 : 113) และนำกิจกรรมงานบุญประเพณีที่สืบทอดมาจากพม่านำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับชุมชน ด้วยสายใยแห่งความศรัทธาพระพุทธศาสนา สายใยแห่งชาติพันธุ์ถักทอยึดโยงให้มีการอนุรักษ์สืบสานบุญประเพณีอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันสายใยแห่งความผูกพันดังกล่าวนี้กำลังจะถูกกลืนกลายหายไป ตามกาลเวลาและยุคสมัยมีการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมจนแทบไม่เหมือนเดิมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ หากปล่อยทิ้งไว้ตามกาลเวลาแล้วใช้รคงเหลือแต่เพียงร่องรอยของอดีตกาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อปลุกเร้าวัฒนธรรมสายใยไทยกุลาด้วยบุญประเพณีบั้งไฟให้สืบสานคงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

สืบเนื่องจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องใยช่วยเศรษฐกิจชาติพันธุ์ทองสุจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์สู่ทุ่งกุลาร้องไห้ราชอาณาจักรไทยได้พบข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชนเขื่องในมีความโดดเด่นและแตกต่างจากชุมชนอีสานอื่นๆ มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง และกลุ่มคนในชุมชนเองก็ต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาให้ประเพณีนี้เป็นที่รู้จักและมีผู้คนสนใจมากขึ้น ดังที่ วิศิษฐ์ แสนสุข (2547 : 9) ได้กล่าวถึงประเพณีบุญบั้งไฟของชาวบ้านโนนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากบรรพบุรุษชาวกุลาหรือชาวตองสู(ปะโอ) ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ตองสู (ปะโอ) อาจเคยมีบรรพบุรุษที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้สิ่งของดังกล่าว จึงเป็นที่ยอมรับว่า กลุ่มชาติพันธุ์ตองสูนี้สามารถถ่ายทอดภูมิรู้เรื่องบั้งไฟ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัดยโสธร ซึ่งมีบริเวณพื้นที่ติดต่อกันเคยไปมาหาสู่กันกับบ้านโนนใหญ่ และบุญประเพณีบั้งไฟขยายผลสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแหล่งหนึ่ง และร่วมมองเชิงก็เป็นสัญลักษณ์ทางเศรษฐกิจชาติพันธุ์ของตองสูในฉายากุลา ซึ่งชาวโนนใหญ่ ได้ประยุกต์ทำร้อมองเชิงใช้ในขบวนแห่บั้งไฟจนทำให้กลายเป็นข้อถกเถียงกันในเรื่องของลิขสิทธิ์ดังกล่าวของ (คำใบ้ เครือสิงห์ สัมภาษณ์. 2555 : กรกฎาคม 6) ว่า “ทางกรรมการวัดบ้านยางน้อยจะนำเอาการร้อมองเชิงของบ้านโนนใหญ่ไปจดลิขสิทธิ์ทำรำ ทำนองและดนตรี เขาว่าเขาช่วยพัฒนาการแสดงเช่นเอาเด็กนักเรียนชั้นมัธยมจากบ้านเขามารำ เขาเลยจะจดพวกเราก็ไม่ยอมจะมีการคุยกันเรื่องนี้กับทางอำเภอต่อไป” แสดงถึงสายใยวัฒนธรรมที่ชาวกุลาหรือตองสู(ปะโอ) พยายามถักทอถ่ายทอดเป็นบุญประเพณีให้ลูกหลานได้สืบทอดมาตราบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน แต่หากไม่มีการอนุรักษ์สืบทอดให้ยั่งยืนภายใต้สังคมโลกาภิวัตน์แล้ว อนาคตที่อยู่ต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการศึกษา การสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีบุญบั้งไฟ วัฒนธรรมแห่งสายใยชุมชนเชิงอิน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยการศึกษาจากทุนวัฒนธรรมและองค์ความรู้ของประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นเบื้องต้นก่อน จึงจะนำไปสู่การวางแผนและจัดการเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามเหล่านี้ ให้เป็นที่รู้จักและคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาและแนวคิดหรือภูมิรู้ของบรรพบุรุษไว้ จึงจะนับว่าเป็นการพัฒนาที่สร้างสรรค์อย่างแท้จริงแต่ในปัจจุบันสายใยแห่งความผูกพันดังกล่าวนี้กำลังจะถูกกลืนกลายหายไป ตามกาลเวลาและยุคสมัยมีการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมจนแทบไม่เหมือนเดิมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ หากปล่อยทิ้งไว้ตามกาลเวลาแล้วไซ้คงเหลือแต่เพียงร่องรอยของอดีตกาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อปลูกเร้าวัฒนธรรมสายใยไทยกุลาด้วยบุญประเพณีบั้งไฟให้สืบสานคงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบสานประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่ อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดงานประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานีแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อพัฒนาสื่อสารสนเทศประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่ อำเภอเชิงในจังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สืบสานประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่และชุมชนบ้านสร้างถ่อ อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. ได้สื่อสารสนเทศเผยแพร่ประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่และชุมชนบ้านสร้างถ่อ อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี
3. ได้รูปแบบการจัดการงานของประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่และชุมชนบ้านสร้างถ่อ อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี
4. ได้ร่วมส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีปอยงูไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนบ้านโนนใหญ่และชุมชนบ้านสร้างถ่อ อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

คำถามหลักในการวิจัย

1. แนวคิด ความเป็นมา ต้นกำเนิด ความเชื่อ รูปแบบและวิวัฒนาการของประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีมีจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีลักษณะอย่างไร แตกต่างหรือเหมือนเดิมอย่างไร
2. รูปแบบหรือแนวทางในการจัดงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีควรทำอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไรสามารถเผยแพร่เป็นสื่อสารสนเทศได้หรือไม่อย่างไร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐาน ซึ่งมีวิธีการศึกษาหลากหลายวิธี ประกอบด้วย การศึกษาวรรณกรรมและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ในการรวบรวมองค์ประกอบของประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control AIC) ในการศึกษารูปแบบและองค์ประกอบวิธีการจัดงาน เพื่อสืบสานประเพณีอย่างมีส่วนร่วม

1. ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม รายงานการวิจัย บทความ และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ทำการสำรวจบริบทชุมชน วิถีชีวิตการทำมาหากิน ภาษา ความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี พิธีกรรม และสภาพสังคม โดยการศึกษา สัมภาษณ์ สังเกต ในอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
3. ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด องค์ประกอบต่างๆ รวมถึงเอกลักษณ์พิเศษที่เกี่ยวกับงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการศึกษาการสัมภาษณ์และการสังเกต
4. สังเคราะห์ข้อมูลทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิเพื่อรวบรวมองค์ความรู้และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องของประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีรวบรวมข้อมูล รูปแบบ วิธีการ ขั้นตอน รวมถึงองค์ประกอบต่างๆ ของการจัดงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
5. ทำการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) เพื่อหาแนวทางหรือรูปแบบการจัดงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
6. กำหนดรูปแบบ ส่วนประกอบต่างๆ และการดำเนินงานของงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ทำการจัดโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดบุคลากรแต่ละฝ่าย และทบทวน

แผนการดำเนินงานและทำการประชุมเป็นระยะๆ ก่อนถึงช่วงการจัดงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ประจำปี

7. ดำเนินการจัดงานตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้

8. เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ข้อดีและข้อที่บกพร่องเพื่อเขียนเป็นแผนดำเนินงานในปีต่อไป จัดทำสื่อสารสนเทศงานประเพณีปอยลูกไฟ (บุญบั้งไฟ) ของชุมชนอำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการศึกษา

ประวัติประเพณีบุญบั้งไฟ

ประวัติบั้งไฟถือเป็นภูมิปัญญาเทคโนโลยีของชนเผ่าไทยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ บั้งไฟเป็นคล้ายจรวดโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชนเผ่าไทที่คิดค้นขึ้นมาไม่ต่ำกว่า 5,000 ปี ก่อนจะแยกย้ายมาเป็นเผ่าต่างๆ อันมีจุดมุ่งหมายในการทำบั้งไฟเพื่อใช้ในประเพณีขอฝน ซึ่งมีหลักฐานปรากฏการจุดบั้งไฟขอฝนในชนเผ่าไทลื้อ ไท-ยวน ไทพวน ไทอีสาน ไทดำ ไทแดง ไทครั่ง และอื่นๆอีกมากมาย ประเพณีการจุดบั้งไฟของชาวไทลื้อในสิบสองปันนาพบหลักฐานว่าตั้งแต่สมัยราชวงศ์เจ้า ไม่ต่ำกว่า 3,000 ปี ดังนั้น การจุดบั้งไฟจึงเป็นภูมิปัญญาก่อนประวัติศาสตร์ของชาวไทลื้อในสิบสองปันนา ในมณฑลยูนนาน ก่อนที่จะอพยพมาอยู่ในประเทศไทย แต่ชาวไทลื้อจะนิยมเรียกบั้งไฟว่า “บอกไฟขึ้น” วัตถุประสงค์ในการจุดบอกไฟขึ้น (ฟ้า) เพื่อบูชาพระอินทร์ หรือพระยาแถน ขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งจะทำในช่วงเทศกาลสงกรานต์ นอกจากนั้น ชาวไทลื้อยังจุดบอกไฟดอก (ดอกไม้ไฟ) ในงานบุญ เช่น งานฉลองที่วัด งานเทศน์มหาชาติ งานผ้าป่า กลืน เป็นต้น ส่วนประเพณีการจุดบอกไฟของไท-ยวนแห่งอาณาจักรล้านนา ชาวไท-ยวน หรือชนเผ่าไทเมืองหรือไทมุง ที่อพยพมาจากอาณาจักรไทเดิมในมณฑลยูนนานไม่ต่ำกว่า 2,000 ปีมาแล้ว ได้ก่อตั้งอาณาจักรโยนกนครขึ้นบริเวณลุ่มน้ำโขง มีการจุดบอกไฟเช่นกันจึงเป็นประเพณีโบราณของชนเผ่าไท-ยวนมาตั้งแต่อาณาจักรไทเมืองไม่ต่ำกว่า 5,000 ปีมาแล้ว ก่อนที่จะอพยพมาตั้งอาณาจักรโยนกนคร เมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อน ชาวไท-ยวนจะเรียกว่า บอกไฟขึ้น เช่นเดียวกับไทลื้อ และเมื่อทำบอกไฟแล้วจะนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธที่วัดเรียกว่า การประเคนบั้งไฟ อีกทั้งจะมีการแต่งเพลงที่ใช้แข่งบอกไฟ และมีการแห่แข่งบอกไฟไปที่ก้าง (ค้าง) บอกไฟ ที่ทำเป็นเสาสูงใช้ไม้ตีเป็นบันไดสูงขึ้นไป เพื่อติดตั้งบอกไฟให้สูงเวลาจุดจะได้ส่งให้บอกไฟขึ้นสูงยิ่งขึ้น ปัจจุบันชาวไท-ยวน ที่ อำเภอลอง จ.แพร่ ยังคงสืบทอดการจุดบอกไฟนี้ประเพณีเช่นเดิม

เฉกเช่นเดียวกับชาวปะโอหรือตองสูและหรือชาวไทกลาที่บ้านโนนใหญ่ ต.ก่อเอ้ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานีบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีหนึ่งที่สำคัญในฮีตสิบสองที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนอีสานมาช้านานและเด่นชัดจวบจนปัจจุบัน เป็นพิธีของการทำบุญขอฝน จากเทพเจ้าบนฟ้า คือพญา

แถบ ดังนั้น การจัดงานบุญบั้งไฟจึงเป็นเครื่องบ่งชี้กาลเวลาแห่งการทำไร่ทำนาจะเริ่มขึ้นแล้วนั่นเอง นอกจากนี้ (ภาณุมาศ แก้วพิลึก. 2552 : 4) งานบุญบั้งไฟเป็นเสมือนการบูชาอารักษ์หลักเมือง ในการทำบุญขอฝนเพื่อให้ตกต้องตามฤดูกาล บางพื้นที่ต้องจัดงานทุกปี เพราะเชื่อว่าถ้าไม่จัดอาจจะเกิดเภทภัยต่างๆ เช่น ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลบ้าง คนหรือวัว ควายอาจเกิดเจ็บป่วยหรือล้มตายบ้าง เป็นต้น ซึ่งลักษณะและรูปแบบการจัดงานบุญบั้งไฟในภาคอีสานก็จะมีลักษณะที่คล้ายๆ กัน แต่จะต่างกันตรงที่ระยะเวลาและความยิ่งใหญ่ของการจัดงาน จังหวัดอุบลราชธานีก็เป็นอีกจังหวัดที่มีการจัดงานบุญบั้งไฟกันทั่วทุกพื้นที่ แต่ที่น่าอัศจรรย์ใจคือในบางชุมชนของจังหวัดอุบลราชธานี ก็มีประเพณีบุญบั้งไฟเช่นกัน แต่ชาวบ้านชุมชนนี้ส่วนหนึ่งเรียกประเพณีนี้ว่า “บอยลู่ไฟ” ซึ่งเป็นภาษาของชาวตองสู ที่อพยพมาจากพม่าในอดีตกาล (สุริย์ฉาย สุกันธรัตน์. 2556) กล่าวถึงชุมชนบ้านโนนใหญ่และชุมชนบ้านสร้างถ่อว่า ชุมชนนี้มีชาวตองสูที่เดินทางมาค้าแร่ในนามพ่อค้าชาวกลุ่จากพม่ากว่า 60 คนกลุ่มนี้มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากิน มีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ตั้งตนอยู่ในศีลธรรม จนเป็นที่ถูกใจของผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น จึงได้ยกลูกสาวให้กลุ่มคนเหล่านั้น ทำให้กลุ่มชาวตองสูต้องมาตั้งรกรากและถิ่นฐานอยู่ในบริเวณชุมชนดังกล่าว ประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชนนี้จึงมีความแตกต่างจากที่อื่น อาทิ ศิลปการรำ การแต่งกาย อาหารและส่วนประกอบของประเพณีบางอย่างก็ผิดแปลกไปจากที่อื่น นับว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นของชุมชน ซึ่งถ้าไม่มีการถ่ายทอดหรืออนุรักษ์ลักษณะวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ในอนาคตก็อาจจะสูญหายไปโดยที่สุด กอปรกับปัจจุบันในหลายๆ พื้นที่ได้มีการจัดและพัฒนางานประเพณีในฮีตสิบสองให้มีความใหญ่โต จนเป็นเทศกาลประเพณีประจำปีของจังหวัดและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากมาย อาทิ งานบุญบั้งไฟที่จังหวัดยโสธร งานบุญข้าวปุ้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด หรือการแห่เทียนเข้าพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น แต่การจัดการประเพณีเหล่านี้ปัจจุบันกลายเป็นมุ่งเน้นความบันเทิง ความสนุกสนานและธุรกิจการท่องเที่ยวในงานมากเกินไป เป็นการพัฒนาที่ล้ำสมัยมากขึ้น ยิ่งใหญ่และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น แต่ไม่ได้พัฒนาด้านความคิด หรือการพัฒนาที่ไม่ได้มองถึงแก่นของภูมิปัญญาเดิมที่มีอยู่ จนทำให้หลงลืมรากเหง้าแห่งภูมิรัฐของประเพณีเหล่านั้นด้วย ชาวปะโอ หรือตองสู มีเชื้อสายทิเบต-พม่า (Tibeto-Burmis) อพยพถอยร่นมาจากทางตอนใต้ของทิเบต มาสร้างอาณาจักรปะโอแถบลุ่มแม่น้ำอิรวดีค่อนข้างยาวนาน เมื่อถูกพม่ารุกรานจึงถอยร่นลงมาสู่ทางใต้ที่เมืองสะโตงและเมาะละหม่าง สร้างอาณาจักรตั้งราชวงศ์มีกษัตริย์ปกครอง และมีความเชื่อว่าตนเป็นผู้นำพุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิ ด้วยชาวปะโอเป็นผู้รักความสงบเมื่อถูกชาวมอญรุกรานจึงได้อพยพบางส่วนขึ้นไปทางเหนือเพื่อไปรวมกับชาวปะโอที่อยู่ทางตอนเหนือในรัฐฉาน ซึ่งกลุ่มนี้อาศัยอยู่ตามภูเขาหรือบนดอยจึงถูกเรียกว่าปะโอดอยหรือปะโอบน ตั้งถิ่นฐานที่เมืองตองจีในรัฐฉานปัจจุบัน และมีบางส่วนปะโอที่ยังอยู่ทางใต้เรียกว่าปะโอล่างได้เคลื่อนย้ายขึ้นมาอยู่แถวเมืองพะอันในรัฐกะเหรี่ยงปัจจุบัน

สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ประกอบไปด้วยความหลากหลายของกลุ่มชนชาติพันธุ์ กลุ่มสำคัญต่างๆกว่า135 กลุ่มชาติพันธุ์ในจำนวนนั้นมีชาติพันธุ์ตองสูหรือปะโอ (PA-O) เป็นหนึ่งในกลุ่มชน

ชาติพันธุ์กลุ่มน้อยอันมีวัฒนธรรมประเพณีการแต่งกายสำเนียงภาษาพูดและภาษาเขียนของตนมีลักษณะเฉพาะของชนเผ่า แม่นว่ามีจำนวนอันน้อยนิดประมาณ 3 ล้านคนหรือ 3 % ของจำนวนประชากรพม่าในปัจจุบัน ได้กระจุกกระจายอาศัยอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือในตอนใต้ของรัฐฉานจำนวนมาก ภาคกลางและภาคใต้ในรัฐมอญ แต่ชาติพันธุ์ต้องสูญยังคงดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่โดดเด่นจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ แม่นว่ามีบางส่วนได้เดินทางข้ามพรมแดนไปปรากฏชื่อเสียงนามใหม่ว่าพ่อค้าชาวกุลา ณ แดนดินถิ่นไกลโพ้นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของราชอาณาจักรไทย (สุริย์ฉาย สุคันธรัต.2556 :227)

ชาวกุลาบ้านโนนใหญ่ นับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงวันพระก็พร้อมเพรียงกันไปวัดฟังเทศน์ จำศีลอุโบสถ ตอนกลางคืนก็นั่งสมาธิ ภาวนา ตอนเช้าก็ลาศีล 8 กลับบ้าน ขนบธรรมเนียมการไปวัดคล้ายกับคนไทย เช่น เมื่อไปถึงวัดพร้อมหน้าพร้อมตากันแล้ว มรรคนายกวัดก็เอ่ยปากถามความพร้อมเพรียง แล้วก็กล่าวขึ้นต้นว่า “...อ้อให้วันใหญ่ วันโหลง วันโหง วันฮาง วันจะต้างมือปู้กวันไฉ่เดือนมน ข้าตะก่าตั้งหลายตั้งน้อย ตั้งใหญ่ ตั้งหญิง ตั้งจ่าย มาถ่อมตะหล่าต่อเจ้าดำมาต่อเจ้า แสงข้าต่อเจ้า เอากุใส่ตะไฉ่จ้อมกันตะเจ้า” แล้วก็คารวะพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ดังคำกล่าวของ (ณรงค์ สอนอาจ, สัมภาษณ์. : พฤษภาคม 2) ว่า “ปู่ชื่อพ่อใหญ่อยู่บอกล่าวมาจากเชียงตุงกับเพื่อน 3 คนพ่อว่าปู่ทำบุญชื้อรายชื้อคนกุลาเหมือนเป็นตัวแทนกงสุลของบ้านโนนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถดูดวง นำสวดได้ผมยังได้วิชามาทุกวันนี้ นำสวดเป็นภาษาทางโนนบางครั้งในหมู่บ้านเขามีงานบุญงานบวชเขาก็จ้างผมไปสวดภาษากุลานั้นแหละ” ความยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนา เห็นได้จากการช่วยกันบริจาคสร้างวัดและนำศิลปวัตถุที่สำคัญของชาวกุลา การสร้างวัดได้นิมนต์เจ้าบุญจ้างอินตา พระที่มีฝีมือด้านการช่างมาสร้างวัด ส่วนที่ติดนั้น ชื่อบ้าง เรียไรบ้าง ไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างได้มาจากดงทางปากเซ (จำปาศักดิ์) และไม้ในบริเวณหมู่บ้าน สิ่งใดที่ไม่มีก็หามาจากพม่า อังวะ หงสาวดี พระพุทธรูปหินอ่อนแบบพม่าได้มาจากย่างกุ้งบ้าง มณฑลเลปาง สร้างวัดเสร็จในปี พ.ศ. 2454

ดังนั้นงานประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านโนนใหญ่ก็เฉกเช่นเดียวกับงานบุญประเพณีอีสานทั่วไป มีความแตกต่างบ้างในเรื่องของการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ที่ชาวบ้านโนนใหญ่พร้อมใจกันดำรงรักษาไว้สืบทอดลูกหลาน รวมทั้งความแตกต่างเรื่องการจัดเตรียมอาหารในงานบุญที่ยังคงสืบทอดจากบรรพบุรุษ ด้วยความยึดมั่นพุทธศาสนาอย่างมั่นคงของชาวกุลาบ้านโนนใหญ่เช่นเดียวกับคนพื้นถิ่นอีสาน ฉะนั้นงานบุญจึงได้คล้ายตามกันทั้งในรอบ 12 เดือนของปี

กลุ่มชาติพันธุ์กุลา บ้านโนนใหญ่นับถือบุญประเพณี 12 เดือน เช่นเดียวกับไทยลาวในอีสานราชอาณาจักรไทย เสมือนจงใจอนุรักษ์ไว้ให้เป็นกลไกขยายความรู้ทางพุทธเศรษฐกิจแก่คนกลุ่มอื่นๆ ซึ่งชาวอีสานเรียกว่า ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ คำว่าฮีตหมายถึง จารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ประชาชนตลอดจนชั้นเจ้าฟ้าผู้ครองเมือง เมื่อถึงเดือนที่จะต้องประกอบพิธีกรรมตามฮีตแต่ละแห่ง แต่ละชุมชนจะต้องปฏิบัติเหมือน ๆ กันทั้ง 12 ฮีต ส่วนคำว่า “คลอง” ชาวอีสานออกเสียงว่าคอง

นั้นเป็นเหมือนกฎข้อบังคับให้ยึดถือหากไม่ปฏิบัติตามจะถูกส่งลงโทษ ด้วยเหตุนี้ชาวอีสานจึงยึดมั่นในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เปรียบดั่งธรรมเนียมชีวิตของชาวसान ทำให้พื้นแผ่นดินอีสานมีแต่ความสุข ความสงบ ร่มเย็น (สำลี รักสุทธี. 2551 : 9-10) ประกอบด้วย

ฮีตที่ 1 บุญเข้ากรรม หรือ บุญเดือนอ้าย (เดือนเจียง)หรือเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม อันเป็นเดือนแรกของปีที่ชาวอีสานจะต้องประกอบพิธีบุญอาจเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมพิธีดังกล่าวจะเกี่ยวเนื่องกับพระสงฆ์ที่ต้องการมีการเข้ากรรม เพื่อให้ออกจากอาบัติหรือเรียกว่า ฐฎฐานพิธี

ฮีตที่ 2 บุญคูณลาน หรือ บุญเดือนยี่ ช่วงเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นบุญที่ทำขึ้นเพื่อแสดงความเคารพบูชาข้าวอันเป็นปัจจัยในการเลี้ยงชีพ

ฮีตที่ 3 บุญข้าวจี่ (บุญเดือนสาม) ช่วงเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม หลังฤดูเก็บเกี่ยว ช่วงต้น ๆ ปี ประมาณเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นช่วงผลผลิตที่เก็บได้ใหม่ ๆ ที่ชาวอีสานเรียกว่า ข้าวใหม่ปลามัน

ฮีตที่ 4 บุญเผาหรือบุญมหาชาติ (บุญเดือนสี่) ช่วงเดือนมีนาคม เป็นบุญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรง อันเป็นเรื่องราวของพระเวศสันดร จึงประกอบพิธีที่วัด

ฮีตที่ 5 บุญสงกรานต์ (บุญเดือนห้า) ช่วงเดือนเมษายน บุญสงกรานต์ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ตามสุริยคติ ระหว่างวันที่ 13 - 15 เมษายนของทุกปี ชาวอีสานถือเป็นวันขึ้นปีใหม่

ฮีตที่ 6 บุญบั้งไฟ (บุญเดือนหก) ช่วงเดือนพฤษภาคม เริ่มฤดูกาลเพาะปลูกใหม่ ดังนั้นชาวบ้านโนนใหญ่จึงถือความสำคัญในงานบุญนี้มาก อันมีการจัดประกวดขบวนแห่บั้งไฟ การแสดงมอชิงชุดใหญ่ใช้นักแสดงจำนวนมาก การแข่งร่ายรำแบบอีสาน การแสดงร้องรำทำเพลงในขบวนแห่ โดยเริ่มจากโรงเรียนบ้านโนนใหญ่ แห่รอบหมู่บ้านไปตั้งขบวนที่วัดศรีชุมพลเพื่อทำพิธีตั้งบั้งไฟจุดถวายเจ้าปู่ จากนั้นในตอนกลางคืนมีมหรสพทั้งคืน พอวันรุ่งขึ้นจึงมีการจุดบั้งไฟแข่งขันความสูงจริง ซึ่งบุญประเพณีนี้ชาวอีสานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอย่างมากจนกลายเป็นธุรกิจท่องเที่ยวดังที่ปรากฏในจังหวัดยโสธร อันมีพื้นที่เชื่อมต่อกับอำเภอเชียงใน การจุดบั้งไฟเพื่อขอฝนนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ (วีระชาติ บุญสุข, สัมภาษณ์. 2554 :พฤษภาคม 28)ว่า “ตาคนที่แห่บั้งไฟกลาแก็บเป็นลูกหลานกลาเคยแสดงหนังเรื่องทุ่งกลาร้องไห้ นายฮ้อยหมึพ แกสะพายดาบกลามาด้วย ชื่อตาก่อ บุญสวาท บั้งไฟแกขึ้นดีชนะแทบทุกปี”แสดงถึงความสามารถที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมา

ฮีตที่ 7 บุญข้าชะ (บุญเดือนเจ็ด) ช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน ข้าชะหรือบุญข้าชะ เป็นบุญที่จัดทำขึ้นเพื่อพิธีโปรดรวงข้าว ชับไล่ เสนียดฉัญไร ภูตผี ปีศาจออกจากหมู่บ้าน

ฮีตที่ 8 บุญเข้าพรรษา ช่วงระหว่างเดือน กรกฎาคม- สิงหาคม ถือเป็นบุญที่มีความสำคัญต่อชาวไทยพุทธทั่วไป เป็นช่วงที่พระภิกษุสงฆ์ต้องจำพรรษา การทำบุญกุศลในวันนี้ถือเป็นการตั้งปวารณาตนต่อพระและญาติพี่น้อง จึงได้มีการจัดเตรียมเครื่องไทยทาน สัมภาระ อาทิเทียน

พรรษา ชาวบ้านจะพากันนำขี้ผึ้งมาหล่อต้นเทียน จัดขบวนแห่เทียนอย่างสวยงาม บางแห่งมีการประกวดแข่งขันต้นเทียน รวมทั้งมีการละเล่นพื้นบ้านอย่างสนุกสนาน นำต้นเทียนถวายวัด

ฮีตที่ 9 บุญประดับดินช่วงระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน เป็นบุญประเพณีที่เชื่อเรื่องผีอารักษ์และผีบรรพบุรุษ ที่ชาวอีสานมีความเชื่อมาแต่โบราณ

ฮีตที่ 10 บุญข้าวสากช่วงระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม ก่อนวันออกพรรษา บุญข้าวสากหรือสลากภัตถวายสงฆ์เป็นการทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตายหรือเปรตรวมถึงผีบรรพบุรุษ

ฮีตที่ 11 บุญออกพรรษาเป็นวันที่พระสงฆ์สิ้นการจำพรรษา คือวันแรม 15 ค่ำเดือน 11 โดยชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรที่วัดเป็นการตักบาตรเทโว และจัดอาหารคาวหวานไปถวายพระภิกษุมิพิธีการกว่นข้าวทิพย์ถวายในเวลากลางคืน พร้อมรับศีลรับฟังธรรมเทศน์จนเช้า สวดมนต์ทำวัตรเช้า ในคืนวันเพ็ญดังกล่าวพระสงฆ์จะร่วมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา คือการเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าว ตักเตือนกันได้ มีการจุดไม้ประทีปหรือโคมประทีป บางแห่งมีพิธีไหลเรือไฟ ลอยกระทง เชื่อกันว่าเป็นวันพระเจ้าเปิดโลกจึงต้องทำให้เกิดความสว่างไสว

เนื่องจากชาวภูไทส่วนใหญ่แต่งงานกับหญิงไทย บุตรหลานจึงยึดถือธรรมเนียมของมารดา คือ ฮีต12 คอง14 ตามธรรมเนียมไทยอีสาน การผสมผสานกลมกลืนทางสังคมวัฒนธรรมระหว่างชนกลุ่มน้อย (ภูไท) กับชนกลุ่มใหญ่ (ไทยลาว) นำไปสู่สภาพสังคมร่วมกัน เอกลักษณ์ความเป็นภูไทมีเพียง 2 ชั่วคน คือ ชั่วพ่อและชั่วลูก เมื่อมาถึงรุ่นหลานเหลน ความเป็นภูไทได้หายไปจากสังคมอีสาน กลายเป็นกลุ่มไทยลาวกลุ่มเดียวกัน มีวัฒนธรรมภาษาพูด การแต่งกาย การศึกษา ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมเป็นไทยลาว เหลือเพียงความภาคภูมิใจที่ได้เป็นเชื้อสายภูไท พ่อค้าเร่ผู้หนึ่งใหญ่ของอีสาน

ฮีตที่ 12 บุญกฐิน เป็นบุญประเพณีที่ทำหลังจากออกพรรษาแล้ว 30 วัน ชาวพุทธถือเป็นการทำบุญกุศลครั้งยิ่งใหญ่เนื่องจากมีข้อจำกัดของเวลาและผ้าที่ต้องถวายกฐินเป็นชื่อของบุญกิริยา คือการถวายผ้ากฐินเป็นทานแก่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งครบไตรมาสเพื่อสงเคราะห์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบให้มีผ้านุ่มหรือผ้าห่มใหม่จะได้ใช้ผลัดเปลี่ยนของเก่าที่จะขาดหรือชำรุดการทำบุญถวายผ้ากฐิน หรือที่เรียกว่า ทอดกฐินคือทอดหรือวางผ้าลงไปแล้วกล่าวคำว่าถวายในท่ามกลางสงฆ์ถึงผ้าที่ถวายให้เป็นกฐินภายในกำหนดกาล 1 เดือน นับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ผ้าที่จะถวายนั้นจะเป็นผ้าใหม่หรือผ้าเทียมใหม่

ดังจะเห็นได้ว่าบุญประเพณี 12 เดือนคือภูมิปัญญาหรือความรู้เชิงพุทธเศรษฐกิจ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ตองสู (ปะโอ) พยายามอนุรักษ์ไว้เคียงคู่กับวัฒนธรรมของตน แม้ว่าสังคมพม่าแทบหยุดกาลเวลา ด้วยระบอบการปกครองที่ปิดประเทศมากกว่า3ทศวรรษ ในขณะที่โลกได้พัฒนาด้านเทคโนโลยีพร้อมกับสังคมแห่งความพึงพอใจก็ตาม แต่สังคมพม่ายังคงอาศัยการพึ่งพิงธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียงและพึ่งพาตนเองในขณะที่รัฐบาลพม่ายังคงควบคุมการ

บริโภคและสิ่งบันเทิงเจริญแบบสมัยใหม่ให้อยู่ในกรอบประเพณี ด้วยเหตุนี้ชาวพม่าจึงต้องพึ่งความบันเทิงจากงานบุญประเพณีแบบท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่ยึดหลักการประกอบงานบุญประเพณีด้วยบุญกุศทางพุทธศาสนาควบคู่กับงานบันเทิงอาทิเช่น งานบุญประเพณีสิบสองเดือนที่ประกอบด้วย งานสงกรานต์ งานบวชเณร งานบุญเข้าพรรษา งานทอดกฐิน เป็นต้น(วิรัช นิยมธรรม. 2552 :81)เฉกเช่นเดียวกันที่ชาวปะโอผู้เคร่งครัดในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า จึงได้รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีประกอบกิจในงานบุญประเพณีสิบสองเดือน ดังคำบอกเล่าของ (พระมหาสุรศักดิ์, สัมภาษณ์.2555: พฤษภาคม 20) กล่าวว่า “ประเพณี 12 เดือนของชาวตองสูหรือชาวปะโอส่วนใหญ่จะนับตามจันทรคติที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธศาสนาและวิถีชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยจะมีประเพณีและพิธีกรรมประจำปีดังนี้

เดือนเจียง (เดือนมกราคม) จะเป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรรวมถึงการลงแขกเกี่ยวข้าวและมีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันโดยนำข้าวใหม่ที่เก็บเกี่ยวได้มาตำป็นใส่งาเรียกว่าข้าวปุก มีการนำไปถวายพระที่วัดเรียกว่าบุญข้าวใหม่หรือปอยข้าวใหม่

เดือนกำ (กุมภาพันธ์) จะมีพิธีใหม่สามค้ำเป็นการเลี้ยงเจ้าเมืองโดยนำข้าวหุงสุก ข้าวตอกขนม ดอกไม้ รูปเทียนจัดเป็นชั้นโตก 3 ชุด

เดือนสาม (มีนาคม) มีพิธีการทำข้าวหยาคุไปถวายที่วัดและมอบให้ผู้สูงอายุเพื่อขอพรและร่วมฟังพระเทศนาฟังธรรมด้วยกัน(การกว่นข้าวหยาคุเอาข้าวเหนียวหนึ่งมากว่นใส่น้ำตาลอ้อยแล้วนำมาทอดด้วยกาบไผ่ใส่งาและถั่วลิสง) ในบางปีถือช่วงวันมาฆบูชาหรือวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือนสี่ในบางปีที่มีเดือนแปดสองหนถือเป็นวันชาติชาวปะโอ เพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษซึ่งนับตามที่พระสุริยะจันทร เป็นช่วงที่เดือนหรือพระจันทร์กำลังเคลื่อนต่ำและพระอาทิตย์กำลังโผล่ขึ้นมา ถือเป็นวันรวมชาวปะโอที่อยู่ทั่วทุกหนแห่งมักจะกลับมาพร้อมฉลองที่เมืองตองจี มีการจัดการละเล่นงานรื่นเริงร้องรำทำเพลงร่วมกัน ในวันนั้นคนปะโอจะสวมใส่ชุดประจำชนเผ่าทั้งหญิง-ชายส่วนชาวปะโอที่อยู่ห่างไกลหรือในต่างประเทศ

เดือนสี่ (เมษายน) ประเพณีปอยสำอางหรือการบวชเณรที่เรียกว่าลูกแก้วในภาษาปะโอเรียกว่าเสียงลอง ส่วนประเพณีวันสงกรานต์นั้นชาวตองสูจัดเหมือนทั่วไป ดังคำกล่าวของ (มัท, สัมภาษณ์. 2555เมษายน 28) ว่า “ประเพณีสงกรานต์ของคนปะโอไม่ได้ให้ความสำคัญมากเช่นชาวไทยใหญ่เนื่องจากชาวตองสูให้ความสำคัญและนับถือพระมากกว่านับถือบรรพบุรุษ จึงมักทำขนมท้อใบตองนำไปทำบุญที่วัดแล้วสรงน้ำพระพุทธรูป พระภิกษุสงฆ์ เสร็จแล้วจึงมารดน้ำดำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ผู้สูงอายุและเล่นน้ำในกันนในหมู่บ้านเท่านั้น”

เดือนห้า (พฤษภาคม) และเดือนหก (มิถุนายน) ชาวตองสูเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูกจึงมีการจัดงานปอยลูกไฟหรือบุญบั้งไฟเพื่อขอฟ้าขอฝนในการเริ่มเพาะปลูก งานบุญบั้งไฟชาวปะโอ

เรียกว่า ปอยลูกไฟ จัดเพื่อขอฟ้าฝนเริ่มฤดูเพาะปลูกใหม่ในช่วงเดือน 6 ของทุกปี อันเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน บั้งไฟของชาวปะโอเดิมใช้ไม้ไผ่ที่มีความยาวประมาณเมตรเศษๆในการอัดดินปะสิวชาวบ้านในแต่ละกลุ่มมารวมกันช่วยกันอย่างร่วมแรงร่วมใจ ด้วยความสามัคคีฝ่ายหญิงช่วยกันจัดริ้วขบวนซ้อมรำแล้วนำมาแห่ด้วยขบวนรำมอชิง มายังภูเขามีกการแข่งขันยิงบั้งไฟจากเขาลูกหนึ่งไปยังเขาลูกอีกลูกโดยมีการวางเป้าหมายไว้ บั้งไฟของผู้ใดตกใกล้เป้าหมายมากที่สุดคือผู้ชนะ ในปัจจุบันเริ่มมีการพนันเข้ามาตั้งนั้นการผลิตบั้งไฟจึงมีการประยุกต์ใช้วัสดุอื่นแทน ดังคำกล่าวของ (ใจดี, สัมภาษณ์. 2555 :สิงหาคม 28) ว่า “ปอยลูกไฟเดิมนี่ใช้ท่อเหล็กเอามาจากท่อไอเสียรถยนต์บ้างมอเตอร์ไซค์บ้างมาประยุกต์ใช้กับไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-4 นิ้ว ยาวประมาณ 2-3 วา สำหรับตำดินปั้นผสมดินปะสิวแล้วต่อลำด้วยบ้องไม้ไผ่เพื่อให้จุดแล้วพุ่งมากขึ้นไม่แตกก่อนถึงเป้าหมาย เขามีการพนันเข้ามาเลยต้องทำเช่นนี้ ซึ่งอันตรายกว่าเดิม แต่ละหมู่บ้านจะทำมาแข่งขันกันวัดระยะทางความใกล้ไกลที่จุดเป้าหมาย ไม่เหมือนบั้งไฟชาวอีสานของไทยแข่งวัดความสูงกันก่อนยิ่งจะมีการแห่รอบวัดสามครั้ง ในขบวนแห่มีการรำรำแต่งชุดประจำเผ่าสวยงามจนรัฐบาลมาประกาศให้ปอยลูกไฟเป็นประเพณีสำคัญของชาวปะโอที่ตองจี แม่เคยเล่าให้ฟังตอนเด็กๆถึงประวัติความเป็นมาของปอยลูกไฟนั้น คนปะโอรับเอาประเพณีนี้มาจากคนไทโยนกหรือไทยวนสมัยก่อนเคยอยู่ร่วมกันก่อนที่จะย้ายมาอยู่ตองจี” ประเพณีปอยลูกไฟจึงมีการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

พิธีกรรมความเชื่อ

ประเพณีบุญบั้งไฟตามตำนานเล่าว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าถือชาติกำเนิดเป็นพญาคางคก พญาคางคกได้อาศัยอยู่ใต้ร่มโพธิ์ใหญ่ในเมืองพันทุมวดี ด้วยเหตุใดไม่แจ้งพญาแถนเทพเจ้าแห่งฝนไคร้เครื่องโลกมนุษย์มาก จึงแกล้งไม่ให้ฝนตกนานถึง 7 เดือน ทำให้เกิดความลำบากแค้นอย่างแสนสาหัสแก่มวลมนุษย์ สัตว์ และพืชจนกระทั่งพากันล้มตายเป็นจำนวนมาก พวกที่แข็งแรงก็จะรอดตาย และได้พากันมารวมกลุ่มใต้ต้นโพธิ์ใหญ่กับพญาคางคก สรรพสัตว์ทั้งหลายจึงได้หารือกันเพื่อจะหาวิธีการปราบพญาแถน ที่ประชุมได้ตกลงกันให้พญานาคียกทัพไปรบกับพญาแถน แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ จากนั้นจึงให้พญาต่อแตนยกทัพไปปราบแต่ก็พ่ายแพ้ไปอีกเช่นกัน ทำให้พวกสรรพสัตว์ทั้งหลายเกิดความท้อถอยหมดกำลังใจ และสิ้นหวัง ได้แต่รอวันตาย ในที่สุดพญาคางคกขออาสาที่จะไปรบกับพญาแถน จึงได้วางแผนในการรบโดยให้ปลวกทั้งหลายก่อจอมปลวกขึ้นไปจนถึงเมืองพญาแถน เพื่อเป็นเส้นทางให้บรรดาสัตว์ ซึ่งมีมอด แมงป่อง และตะขาบ ได้เดินทางไปสู่เมืองพญาแถน สำหรับมอดได้รับหน้าที่ให้ทำการกัดเจาะด้ามอาวุธที่ทำด้วยไม้ทุกชนิด ส่วนแมงป่องและตะขาบให้ซ่อนตัวอยู่ตามกองฟืนที่ใช้หุงต้มอาหาร และอยู่ตามเสื้อผ้าของไพร่พลพญาแถน ทำหน้าที่กัดต่อย หลังจากวางแผนเรียบร้อยแล้วพญาคางคกก็เดินทางออกรบ มอดทำหน้าที่กัดเจาะด้ามอาวุธ แมงป่องและตะขาบกัดต่อยไพร่พลของพญาแถนเจ็บปวดร้องระงมจนกองทัพพระส้าระสายในที่สุดพญาแถนยอม

แพ้ และตกลงทำสัญญาสงบศึกกับพญาคางคก ดังนี้ ถ้ามวลมนุษย์จุดบั้งไฟขึ้นสู่ท้องฟ้าเมื่อใด ให้พญา
แถนสั่งให้ฝนตกในโลกมนุษย์ถ้าได้ยินเสียงกบ เขียดร้อง ให้รับรู้ว่ามีฝนได้ตกลงมาแล้ว ถ้าได้ยินเสียง
สนุ (เสียงธนูควายของวอ) หรือเสียงโหวด ให้ฝนหยุดตกเพราะจะเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว หลังจากที่ได้
สัญญากันแล้ว พญาแถนจึงได้ถูกปล่อยตัวไป และได้ปฏิบัติตามสัญญาจนบัดนี้ การจุดบั้งไฟให้ขึ้นไปบน
ท้องฟ้า เพื่อเป็นการแสดงคารวะ กับเป็นสัญญาแจ้งให้เทพารักษ์ได้ทราบว่าจะใกล้จะถึงฤดูทำไร่นากัน
แล้ว ขอได้โปรดเมตตาช่วยบันดาลให้ฝนตกมายังภาคพื้นดินด้วย ประกอบกับชาวพื้นเมืองทั่ว ๆ ไปใน
ภาคอีสาน ได้ทำพิธีแห่บุญบั้งไฟขึ้นที่เนราวเดือน 6 ซึ่งเป็นเดือนราชาภรณ์ และตรงกับเดือนหลวงก็คือ
เดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปีเดิมมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสดงออกถึงความสามัคคีของหมู่คณะและมีความ
เชื่อว่าเมื่อจัดงานนี้แล้วเทพยดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะดลบันดาลให้มีฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลทำ
ให้พืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์บั้งไฟแต่ละอันที่เข้ามาเข้าขบวนแห่จะถูกตกแต่งประดับประดาอย่าง
สวยงามด้วยลวดลายไทยสีทองเล่ากันว่าศิลปะการตกแต่งบั้งไฟนี้ นายช่างจะต้องสืบและตัดลวดลาย
ต่างๆนี้ไว้เป็นเวลาแรมเดือน แล้วจึงนำมาทากาวติดกับลูกบั้งไฟส่วนหัวบั้งไฟนั้นจะเป็นรูปต่างๆ
ส่วนมากนิยมทำเป็นรูปหัวพญานาคอ้าปากแลบลิ้นพ่นน้ำได้ บ้างก็ทำเป็นรูปอื่น ๆ

จากตำนานการจุดบั้งไฟเพื่อขอฝนนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของวีรชาติ บุญสูง
(สัมภาษณ์:2554 พฤษภาคม 28)ว่า “ตาคนที่แห่บั้งไฟกุลาแกลเป็นลูกหลานกุลาเคยแสดงหนังเรื่องทุ่ง
กุลาร้องไห้ นายอ้อยทมิฬ แกลสะพายดาบกุลามาด้วย ชื่อตาก่อ บุญสวาท บั้งไฟแกลขึ้นดีชนะแทบทุกปี”
แสดงถึงความสามารถที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบต่อกันมา มีการประยุกต์จากเดิมที่ใช้เพียง
ไม้ไผ่บรรจุดินประสิวและส่วนผสม ซึ่งชาวบ้านพร้อมใจกันทำอย่างสามัคคี แล้วนำขึ้นเกี่ยวกันบ้างช่วยกัน
แบกหามบ้างแห่มาจุด แต่ปัจจุบันตัวบั้งไฟนั้น จะทำด้วยท่อพีวีซีแทนกระบอกไม้ไผ่หรือบางที่ใช้ท่อ
เหล็กเสริมความแข็งแรงเวลาจุดจะได้ไม่แตกนำมาตั้งบนฐาน ไซ้รถหรือเกี่ยวเป็นพาหนะนำมาเดินแห่
ตามประเพณีบั้งไฟที่จัดทำมีหลายชนิด คือ มีทั้งบั้งไฟกิโล บั้งไฟหมื่น และบั้งไฟแสนบั้งไฟกิโลนั้น
หมายถึง น้ำหนักของดินประสิว 1 กิโลกรัม บั้งไฟหมื่นก็ใช้ดินประสิว 12 กิโลกรัม บั้งไฟแสนก็ใช้ดินประ
สิ่ว 120 กิโลกรัมเมื่อตกลงกันว่าจะทำบั้งไฟขนาดไหนก็หาช่างมาทำ หรือจ้างผู้ที่มีฝีมือก็ทำช่างที่ทำบั้ง
ไฟนั้นสำคัญมากช่างจะต้องเป็นผู้มีฝีมือในการคำนวณผสมดินประสิ่วกับถ่านไม้เพราะถ้าไม่ถูกสูตรบั้งไฟ
ก็จะแตก คือไม่ขึ้นสู่ท้องฟ้าสำหรับไม้ที่จะทำเป็นเสาบั้งไฟนั้น ต้องมีไม้ที่มีลำปล้องตรงกันเสมอกันจะ
ตัดเอาแต่ที่โคนต้น เพราะมีความหนาและเหนียวความยาวนั้นแล้วแต่จะตกลงกันในวันรุ่งขึ้นเป็นการจุด
บั้งไฟ จะมีการแบกบั้งไฟไปยังฐานยิงในที่โล่งถ้าบั้งไฟของใครจุดแล้วยังไม่ขึ้น คนทำจะถูกจับโยนลงใน
โคลนซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติกันมา ดังภาพเปรียบเทียบบุญประเพณีบั้งไฟของชาวบ้านโนนใหญ่กับบุญ
บั้งไฟหรือปอยฤดูไฟของชาวกุลา หรือตองสู (ปะโอ) ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ปัจจุบัน

ภาพที่ 1 ประเพณีบุญบังไฟที่บ้านโนนใหญ่ ต.ก่อเอื้อ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี พ.ศ. 2554

ประเพณีปอยภูไทของชาวปะโอนั้นมีพิธีการละม้ายคล้ายคลึงกับประเพณีบุญบังไฟของชาวไทยอีสานเช่นกันที่มีการเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ที่ชาวปะโอเรียกว่า นัตเซน เป็นศาลเจ้าหลักเมืองประจำหมู่บ้านหรือในภาษาไทยอีสานเรียกว่า ก้อบ้านหรือใจบ้าน นั่นคือศาลประจำหมู่บ้านนั่นเอง โดยผู้ใหญ่บ้านและผู้เฒ่าที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือ นำดอกไม้ ธูป เทียนไปไหว้พระขอพรที่วัดประจำหมู่บ้านก่อนแล้วจึงนำดอกไม้ หมากพลู น้ำชา อาหารคาวหวานประเภทมังสวิรัต อย่างละนิดละหน่อย ไปกราบเซ่นไหว้ศาลเพื่อขอพรให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองการจัดงานปอยภูไทให้ประสบความสำเร็จ จากนั้นชาวบ้านพากันตั้งขบวนแห่ไปรอบ ๆ หมู่บ้านด้วยขบวนกลองยาวและการรำมอญเซิ้งทั้งหญิงและชายชาวปะโอ สวมใส่ชุดประจำเผ่าเข้าขบวนแห่ อันประกอบด้วยขบวนของเครื่องดนตรี กลองยาว ฆ้อง ฉาบ ตามด้วยขบวนผู้ชายแบกภูไทของแต่ละหมู่บ้านที่จะเข้าร่วมงาน จากนั้นก็เป็นหญิงชายรำมอญเซิ้ง ขบวนจะแห่ไปจนถึงบริเวณที่จุดไฟยิง ซึ่งทำเป็นยันต์ที่ทำด้วยไม้ไผ่ต่อขึ้นไปสูงประมาณ 4-5 เมตร เพื่อวางภูไทที่จะจุดยิง ขึ้น จุดขึ้นที่ลูกทึงนี้มีการให้สัญญาณเดิมที่ใช้กระจกสองแฉ่งจุดเป้าหมายที่เป็นโกล์ โดยจุดเป้าหมายมีสัญลักษณ์ขุดเป็นหลุมกว้างประมาณ 5-10 เมตร ไกลจากที่จุดยิงประมาณ 5 ไมล์ มีผู้คอยให้สัญญาณประจำที่เป้าหมายหรือโกล์ ในปัจจุบันใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่แทนกระจกสองสัญญาณ วัดระยะผู้ชนะจากภูไทที่เข้าโกล์โกล์มากที่สุดจะได้รางวัล แต่ปัจจุบันมีการพนันแข่งขันกันมากขึ้น เช่นเดียวกับบุญบังไฟในประเทศไทย บางปีอาจใช้เวลา 2 วันกว่าจะจุดหมดจากจำนวนผู้เข้าร่วมงาน

ภาพที่ 2 ปอยลู่ไฟ ชนเผ่าปะโอ ที่ บริเวณรอบๆ จ.ตองจี รัฐฉาน สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์แสดง ขบวนแห่ปอยลู่ไฟเริ่มจากขบวนแห่มีการรำวงเชิงแต่ละหมู่บ้านต่างแบกหามบลู่ไฟที่จะขึ้นแทนจุด ในบริเวณที่โล่งๆ ระหว่างหุบเขาเพื่อมิให้เกิดอันตรายไปตกที่ชุมชน

สรุปผลจากการศึกษา

พบว่าประเพณีบุญบั้งไฟของชาวไทยภูเขาอีสานที่บ้านโนนใหญ่ อาจมีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีมาจากบรรพบุรุษชาวปะโอหรือตองสูที่คนไทยเรียกว่าพ่อค้าชาวภูเขา ด้วยรูปแบบการจัดขบวน แห่ การรำวงเชิงเช่นเดียวกันการบรรจุดินประสิวที่ใช้เป็นวัตถุระเบิดในการทำบั้งไฟ รวมทั้งเทคนิคการใช้ ไม้ไผ่เมื่อตั้งเดิมประดิษฐ์คิดค้น ความเชื่อที่มีความเชื่อเรื่องการขอฟ้าฝนเพื่อเริ่มฤดูการเพาะปลูกเช่นกัน อาจมีข้อแตกต่างที่การนับถือเทวดาพญาแถนที่แตกต่างกันตามตำนานของแต่ละท้องถิ่น ของชนไหว้ผี ที่มีพิธีกรรมเช่นกันอาจแตกต่างที่เครื่องเซ่นและอาหารที่ใช้ สถานที่สำหรับตั้งยังมีการใช้ไม้ไผ่ทำบันได ขึ้นวางบั้งไฟยิงเช่นกัน แตกต่างที่การวัดระยะแข่งขันกันโดยชาวปะโอที่เมียนมาร์ใช้วิธีวัดระยะจาก ตำแหน่งที่ลูกไฟตกใกล้เป้าหมายหรือใกล้มากที่สุดคือผู้ชนะ ส่วนบั้งไฟไทยอีสานวัดระยะเวลาที่ขึ้นสูงสุด จนตกลงมาว่าผู้ชนะคือบั้งไฟที่ขึ้นอยู่นานที่สุด และเช่นเดียวกันมีการพนันแข่งขันกันเข้ามาทำให้เป็น งานบุญกุศลที่ไม่บริสุทธิ์เช่นกันแม้เจ้าหน้าที่รัฐพยายามรณรงค์เรื่องการพนันแต่มีอาจสกัดกั้นได้ เช่นเดียวกันความอันตรายจากการยิงบั้งไฟทำให้มีผู้เสียชีวิตจากการระเบิดของบั้งไฟเช่นกัน เพียงแต่ลู่ ไฟของชาวปะโอไม่ไปตกที่บ้านในชุมชนเช่นเดียวของไทย เพราะด้วยภูมิศาสตร์สถานที่ระหว่างหุบเขา ไกลจากชุมชน การตกแต่งประดับประดาบั้งไฟไทยอีสานมีความสวยงามมากกว่าอาจได้รับการพัฒนา จากการประกวดความสวยงาม รวมทั้งภาครัฐให้การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มากขึ้น จึงมีการประกวดแข่งขันความสวยงามระดับชนบั้งไฟ และประกวดขบวนแห่ทำให้มีความ หลากหลายมากขึ้น หากได้มีการพัฒนาและรัฐส่งเสริมปอยลู่ไฟของชาวปะโอในเมียนมาร์ก็อาจมีการ ตกแต่งประดับประดาให้สวยได้เช่นกัน

อภิปรายผล

ภูมิปัญญาหรือความรู้เชิงพุทธเศรษฐกิจ ที่กลุ่มชาติพันธุ์ตองสู (ปะโอ) หรือในนามชาวไทกุลาที่มีความพยายามอนุรักษ์ไว้เคียงคู่กับวัฒนธรรมเช่นเดียวกับชาวปะโอในเมียนมาร์ ด้วยบุญฮีต 12 ครอง 14 ที่น้อมนำหลักพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเช่นกัน ทำให้ชาวบ้านโนนใหญ่ยังเป็นหมู่บ้านที่สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมได้ทราบรูปแบบของการจัดงานที่มีทุนทางวัฒนธรรมเดิมมาประยุกต์ใช้แล้วสามารถสืบสานวัฒนธรรมประเพณีได้อย่างดีและเพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไปควรได้จัดทำสื่อสารสนเทศทั้งในสังคมออนไลน์ (Social network) ต่างๆ อาทิเช่น เฟสบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) เว็บไซต์ (Website) บุญบั้งไฟของชาวไทยอีสาน และปอยงูไฟของชาวปะโอในเมียนมาร์ที่แสดงถึงสายใยแห่งวัฒนธรรมร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีผสมผสานความดั้งเดิมที่มีทุนวัฒนธรรมชาวไทกุลาของบ้านโนนใหญ่ ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างจากหมู่บ้านอีสานทั่วไปจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืน
2. ควรจัดเป็นรายวิชาท้องถิ่นศึกษาเกี่ยวกับประวัติบุญประเพณีบั้งไฟที่มีสายใยวัฒนธรรมจากประเพณีปอยงูไฟจากชาวตองสู (ปะโอ) จากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในโรงเรียนของหมู่บ้านเพื่อเกิดการอนุรักษ์บุญประเพณีอย่างยั่งยืนต่อไป
3. ควรมีผู้รับผิดชอบดูแลระบบและบริหารจัดการสื่อสารสนเทศ ทั้งในรูปแบบการพัฒนาเว็บไซต์อย่างต่อเนื่องและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเสมอ

เอกสารอ้างอิง

คำใบ้ เครื่องสิ่ง (สัมภาษณ์. 2555 : กรกฎาคม 6) บ้านโนนใหญ่ ต.ก่อเอ้ อ.เซียงใน

จ.อุบลราชธานี

คุณเนี่ยะทุน(ใจดี) (สัมภาษณ์. 2555 : สิงหาคม 29) เชื้อชาติปะโอ 7 ซอยรามคำแหง 36 แขวงหัวหมาก

เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2552). ประวัติศาสตร์สังคมกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไท. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติศาสตร์บ้านช้างม้อย ย้อนรอยวัดหนองคำ. (2554). ที่ระลึกงานประชุมเพลิงศพ พระอธิการ
ปัญญา ปิยธมโม ฌ เมรุวัดหนองคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.
2554.

ณรงค์ สอนอาจ (สัมภาษณ์.2551 : พฤษภาคม 2) อายุ 67 ปี เชื้อชาติไทย บ้านโนนใหญ่ ต.ก่อเอ้

อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

พระสมุห์อาหนนท์ อินทวิไล และคนอื่น ๆ. (2554).หนังสือ สวดมนต์และประวัติวัดหนองคำ.

เชียงใหม่ : สุทินการพิมพ์.

พระมหาสุรศักดิ์สีสวโร(พ.ศ. 2555 : พฤษภาคม 20) อายุ 36 ปีเชื้อชาติปะโอ

วัดคูสิตารามกรุงเทพมหานคร

พระสมุห์อาหนนท์ อินทวิไล (สัมภาษณ์.. 2555 : พฤษภาคม 20) อายุ 42 ปี เชื้อชาติปะโอวัดหนองคำ

เชียงใหม่

เพ็ชรี สุมิตร.(2548).ประวัติศาสตร์พม่า หม่อมทินอ่อง.กรุงเทพฯ: มุลินธิโตโยต้าประเทศไทย.

มัต (สัมภาษณ์. 2555 เมษายน 28) อายุ 44 ปี เชื้อชาติปะโอ ทำอาชีพเหล็ก รัฐฉาน สาธารณรัฐ

สหภาพเมียนมาร์

มิ่งขวัญ ชนไฟโรจน์.(2551).แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาเอกลักษณ์และขนบธรรมเนียม

ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์กลาในภาคอีสาน.วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต.(วัฒนธรรม).

สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

แมคเนล เจ อาร์(คุณากร วาณิชวีรุพท์,แปล).(2552).ประวัติศาสตร์มนุษย์ฉบับย่อ The Human

Web.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

วิรัช-อรนุช นิยมธรรม.(2551). เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า. พิษณุโลก : ศูนย์พม่าศึกษา คณะ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.

วิศิษฐ์ แสนสุข. (2547). อดีตและความเป็นมาของบ้านโนนใหญ่ อุบลราชธานี. โรงเรียนสิรินธร

วิทยานุสรณ์.

นายวีระชาติ บุญสุข (พ.ศ. 2554 : พฤษภาคม 28) อายุ 42 ปี เชื้อชาติไทย 101/2 ม. 4

บ้านโนนใหญ่ต.ก่อเอ้ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

สำลี รักสุทธี.(2549).อีตลีสอง คลองลีสี่ประเพณีของดีอีสาน.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สุรีย์ฉาย สุคันธรัต.(2556). โยข่ายเศรษฐกิจชาติพันธุ์ตองสูงจากสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์สู่ทุ่ง

กุลาราชอาราจักรไทย. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต. (ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

_____ . (2558). เศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนอีสานใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์

Nang Yee Yee Win. (2008). **Socio-Economic Development of PA-OH**. Yangon :
Yangon University Press.

PNO. (2013). **The Second Revolution Of PaO Nationality**. Taunggyi :
DawMyintmyint Tin.

Russ Christensen and Sannkyaw. (2006). **The Pa-O Rebels and Refugees**. Chiang
Mai : Silkworm Books.

